

Rolnummer 5200
Arrest nr. 201/2011 van 22 december 2011

A R R E S T

In zake : het beroep tot gehele of gedeeltelijke vernietiging van de artikelen 2, 4, 5, 6 en 9 van de wet van 13 augustus 2011 « tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan », ingesteld door Luc Lamine.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Bossuyt en R. Henneuse, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, J. Spreutels, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul en F. Daoût, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de vordering en rechtspleging*

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 8 september 2011 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 9 september 2011, heeft Luc Lamine, wonende te 3110 Rotselaar, Steenweg op Wezemaal 90, beroep tot gehele of gedeeltelijke vernietiging ingesteld van de artikelen 2, 4, 5, 6 en 9 van de wet van 13 augustus 2011 « tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan » (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 5 september 2011).

Bij hetzelfde verzoekschrift vorderde de verzoekende partij eveneens de gehele of gedeeltelijke schorsing van dezelfde wetsbepalingen. Bij het arrest nr. 177/2011 van 10 november 2011 (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 5 december 2011) heeft het Hof de vordering tot schorsing verworpen.

De Ministerraad heeft een memorie ingediend, de verzoekende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de Ministerraad heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 13 december 2011 :

- is verschenen : Mr. P. Peeters, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers A. Alen en F. Daoût verslag uitgebracht;
- is de voornoemde advocaat gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van het belang

A.1.1. De verzoeker betoogt dat krachtens een vaste rechtspraak van het Hof iedere fysieke persoon die zich op het Belgische grondgebied bevindt, er voortdurend belang bij heeft dat de regels betreffende de aanhouding en de terbeschikkingstelling van het strafgerecht de individuele vrijheid waarborgen. Men zou niet staande kunnen houden dat een wet betreffende de voorlopige hechtenis slechts die personen aanbelangt die het voorwerp uitmaken of hebben uitgemaakt van een strafrechtelijke procedure. Bijgevolg zou het niet nodig zijn de door de verzoeker aangevoerde elementen betreffende zijn bijzondere persoonlijke toestand te onderzoeken.

A.1.2. In ondergeschikte orde brengt de verzoeker niettemin drie bijkomende elementen aan, waarvan er twee zijn persoonlijke situatie betreffen. Op algemene wijze stelt hij vast dat het Hof van Cassatie nooit prejudiciële vragen aan het Grondwettelijk Hof stelt in zaken die de voorlopige hechtenis betreffen.

Wat zijn persoonlijke situatie betreft, wijst de verzoeker erop dat hij reeds tweemaal door de onderzoeksrechter te Leuven onder aanhouding is geplaatst, wegens doodsbedreigingen ten aanzien van twee politie-inspecteurs. Hij is wegens die feiten veroordeeld tot een gevangenisstraf van twaalf maanden. Hij vreest dat, indien die inspecteurs « het slachtoffer zouden worden van een onbekende dader », hij het risico loopt te worden verdacht, zodat de bestreden bepalingen op hem zouden kunnen worden toegepast. Daarnaast betoogt de verzoeker dat zijn belang is aanvaard in de procedure die heeft geleid tot het arrest nr. 80/2010 van 1 juli 2010 van het Hof.

A.2. Het belang van de verzoeker bij de vernietiging van de bestreden bepalingen wordt door de Ministerraad niet betwist.

Ten aanzien van het eerste middel

A.3.1. In een eerste middel voert de verzoeker aan dat artikel 6 van de bestreden wet, dat een nieuw artikel 15bis invoegt in de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, een schending inhoudt van artikel 12 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 5, inzonderheid artikel 5.3, van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Hij wijst erop dat die bepalingen een analoge draagwijdte hebben, zodat het Hof bij zijn toetsing aan artikel 12 van de Grondwet rekening dient te houden met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens betreffende aanhouding en gevangenhouding. Hij voegt hieraan toe dat uit het beginsel van de ruimste rechtsbescherming, zoals dat wordt gewaarborgd door artikel 53 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, voortvloeit dat zowel aan de grondwettelijke waarborgen als aan de voormelde rechtspraak dient te zijn voldaan.

A.3.2. De verzoeker zet uiteen dat artikel 12, derde lid, van de Grondwet bepaalt dat, behoudens bij ontdekking op heterdaad, niemand kan worden aangehouden dan krachtens een met redenen omkleed bevel van de rechter, dat moet worden betekend bij de aanhouding of uiterlijk binnen 24 uur. Een vaste cassatierechtspraak zou die bepaling strikt interpreteren, in de zin dat het bevel tot aanhouding moet worden betekend binnen 24 uur na de effectieve vrijheidsbeneming. Uit de ontstaansgeschiedenis van die bepaling leidt de verzoeker overigens af dat die betekening slechts kan geschieden nadat de onderzoeksrechter de verdachte heeft gehoord. Hetzelfde zou voortvloeien uit artikel 94 van de in 1830 toepasselijke « Code d'instruction criminelle ». Die ondervraging maakt volgens de verzoeker overigens inherent deel uit van de *habeas corpus*.

Uit de artikelen 5.1 en 5.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens leidt de verzoeker af dat een vrijheidsberoving steeds in overeenstemming dient te zijn met de nationale materieelrechtelijke en procedurele voorschriften. De naleving van de termijn van 24 uur is volgens de verzoeker één van die nationale voorschriften. De verzoeker zet voorts uiteen dat een magistraat zich krachtens artikel 5.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens op grond van juridische criteria dient uit te spreken over de redenen die de aanhouding wettigen en dat hij, indien die redenen ontbreken, de vrijlating moet bevelen. Artikel 5.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens vereist volgens de verzoeker eveneens dat de verdachte door die rechter persoonlijk wordt gehoord.

A.3.3. De bestreden bepaling zou de in het middel bedoelde normen schenden doordat zij de termijn waarbinnen de onderzoeksrechter een aanhoudingsbevel kan betekenen, verlengt tot 48 uur, zonder dat de verdachte gedurende de eerste 24 uur door de onderzoeksrechter wordt gehoord. Het loutere bevel tot verlenging in de bestreden bepaling kan volgens de verzoeker niet gelden als het bevel bedoeld in artikel 12 van de Grondwet. Hij voegt eraan toe dat die ongrondwettigheid reeds tijdens de parlementaire voorbereiding werd opgemerkt, maar dat amendementen om dat te verhelpen, werden verworpen. De verzoeker verwijst in dit kader ook naar een antwoord van de minister van Justitie op een parlementaire vraag, waarin de minister stelt dat het Parlement een voorlopige wet moet aannemen om tegemoet te komen aan de *Salduz*-rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, zonder tegelijkertijd een debat over de aanpassing van de Grondwet te voeren.

A.4.1. De Ministerraad voert aan dat artikel 12, derde lid, van de Grondwet inderdaad een onlosmakelijk geheel vormt met artikel 5 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, maar dat zulks niet impliceert dat beide bepalingen moeten worden gecombineerd tot een « nieuwe » bepaling die een amalgaam is van beide bepalingen, dat erop neer zou komen dat een verdachte binnen 24 uur na zijn aanhouding door een onderzoeksrechter moet worden ondervraagd.

A.4.2. Uit artikel 12, derde lid, van de Grondwet kan volgens de Ministerraad enkel worden afgeleid dat binnen 24 uur na de aanhouding een rechterlijk bevel moet worden betekend. Dat bevel moet volgens de Ministerraad niet noodzakelijk een aanhoudingsbevel zijn. Het bevel tot verlenging bedoeld in de bestreden bepaling zou eveneens een rechterlijk bevel in de zin van artikel 12, derde lid, van de Grondwet zijn. Een dergelijk bevel impliceert immers een optreden van een rechterlijke instantie binnen de termijn van 24 uur na de effectieve vrijheidsberoving en bovendien dient de onderzoeksrechter na te gaan of er ernstige aanwijzingen van schuld aan een misdaad of wanbedrijf bestaan.

A.4.3. De bewering dat uit artikel 12, derde lid, van de Grondwet een plicht zou voortvloeien tot ondervraging van de van zijn vrijheid beroofde verdachte binnen de termijn van 24 uur na de effectieve vrijheidsbeneming, wordt door de Ministerraad tegengesproken met verwijzing naar de techniek van het bevel tot medebrenging. Een dergelijk bevel zou ook worden beschouwd als een rechterlijk bevel in de zin van artikel 12, derde lid, van de Grondwet.

A.4.4. De Ministerraad wijst erop dat het Nationaal Congres slechts impliciet uitging van de rechterlijke ondervraging van de verdachte vóór het afleveren van het aanhoudingsbevel. Hij voegt daaraan toe dat de Grondwetgever van 1831 niet op de hoogte was van de waarborgen die voortvloeien uit de *Salduz*-rechtspraak. De wetgever zou in het huidige kader hebben gepoogd om de fundamentele keuze voor het behoud van de termijn van 24 uur te verzoenen met het recht op bijstand door een advocaat. Die verzoening vereist volgens de Ministerraad dat in bijzondere omstandigheden en indien er ernstige aanwijzingen van schuld aan een misdaad of wanbedrijf bestaan, een met redenen omkleed bevel tot verlenging noodzakelijk kan zijn.

A.5.1. Wat artikel 5.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens betreft, stelt de Ministerraad dat de vereiste van onmiddellijkheid bedoeld in die bepaling niet mag worden gelijkgesteld met de termijn van 24 uur bedoeld in de Grondwet. Uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zou kunnen worden afgeleid dat een termijn van vier dagen zonder voorgeleiding voor een rechter aanvaardbaar is in geval van zware misdaden zoals terrorisme. Zelfs indien die termijn korter dient te zijn voor minder zware misdaden, voldoet een termijn van maximaal 48 uur volgens de Ministerraad aan de vereiste van onmiddellijkheid.

A.5.2. Daarnaast merkt de Ministerraad op dat een toetsing aan artikel 5.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens steeds *in concreto* dient te gebeuren. Bij een dergelijke toetsing dient volgens de Ministerraad in rekening te worden gebracht dat de doelstelling van de bestreden wet erin bestaat de *Salduz*-rechtspraak te implementeren.

A.5.3. Ten slotte wijst de Ministerraad erop dat uit het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, en met name uit artikel 2 ervan, tevens de verplichting voor de verdragsluitende partijen voortvloeit om in een gepast wettelijk en administratief kader te voorzien om misdrijven tegen personen tegen te gaan. Aangezien de aanpassing van de strafrechtelijke vervolging aan de *Salduz*-rechtspraak tijdsintensief is, zou de onmogelijkheid om de termijn voor het uitreiken van een aanhoudingsbevel te verlengen, de effectiviteit van het systeem van strafrechtelijke hechtenis ondergraven.

A.6.1. De verzoeker zet uiteen dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen volstrekt analoog gewaarborgde grondrechten en grondrechten die op een gedeeltelijk analoge wijze worden gewaarborgd. Bij die laatste categorie moet de bescherming die het Hof verleent, cumulatief zijn en alle aspecten van de grondwetsbepaling en van de verdragsbepaling omvatten. Indien de verdragsbepaling dus een ruimere waarborg biedt, dient de grondwetsbepaling zodanig te worden geïnterpreteerd dat die verzoenbaar is met de verdragsbepaling. Die vereiste zou voortvloeien uit artikel 53 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. De verzoeker leidt hieruit af dat de termijn van 24 uur uit artikel 12 van de Grondwet dient te worden gecumuleerd met de vereiste van een voorafgaande ondervraging door een rechter bedoeld in artikel 5.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.6.2. De verplichting die op de wetgever rust om een wettelijk en administratief afdwingingsapparaat uit te werken ter preventie en vervolging van misdrijven mag volgens de verzoeker niet als gevolg hebben dat daartoe een grondrecht wordt beperkt dat is neergelegd in artikel 5 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, een bepaling waarvan de waarborgen volgens de verzoeker niet mogen worden beperkt. *A fortiori* mag vanwege die bepaling niet worden afgeweken van de waarborgen geboden door artikel 12 van de Grondwet.

A.6.3. De Ministerraad repliceert dat hij nooit heeft ontkend dat artikel 12 van de Grondwet en artikel 5.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens een onlosmakelijk geheel uitmaken. De combinatie ervan mag evenwel niet het ontstaan van een nieuwe bepaling tot gevolg hebben die een amalgaam vormt van de betrokken grondwets- en verdragsbepalingen.

Het bevel tot medebrenging zou een rechterlijk bevel uitmaken in de zin van artikel 12, derde lid, van de Grondwet en de totale duur van de vrijheidsberoving zonder aanhoudingsbevel, die maximaal 48 uur bedraagt, zou voldoen aan de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens betreffende artikel 5.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Ten aanzien van het tweede middel

A.7. In een tweede middel voert de verzoeker aan dat artikel 6 van de bestreden wet, dat een nieuw artikel 15*bis* invoegt in de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, strijdig is met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie, in samenhang gelezen met de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met artikel 48.2 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en met de algemene beginselen van behoorlijke rechtspraak, waaronder het recht van verdediging en het beginsel *audi alteram partem*. Het middel valt uiteen in drie onderdelen.

A.8.1. In het eerste onderdeel voert de verzoeker aan dat een verdachte op wie de bestreden bepaling wordt toegepast, ongelijk wordt behandeld ten opzichte van het openbaar ministerie. De vordering om de termijn van aanhouding te verlengen, gaat immers uit van het openbaar ministerie, van wiens standpunt de onderzoeksrechter bijgevolg kennis zal nemen, terwijl de verdachte ter gelegenheid van die beslissing zijn standpunt niet aan de onderzoeksrechter kenbaar kan maken.

De verzoeker betoogt dat die ongelijke behandeling niet redelijkerwijze kan worden verantwoord. De bestreden bepaling is immers ingevoegd omdat de verplichte bijstand van een advocaat als gevolg had dat de termijn van 24 uur moeilijk haalbaar werd. In het licht van die doelstelling begrijpt de verzoeker niet waarom aan het bevel tot verlenging geen verhoor door de onderzoeksrechter voorafgaat. Bovendien is de bestreden bepaling ook van toepassing op verdachten die aan hun recht op bijstand van een advocaat verzaken. Daarnaast wijst de verzoeker erop dat, doordat de onderzoeksrechter slechts het openbaar ministerie hoort, zijn onpartijdigheid in het gedrag komt. Tot slot zou het recht op tegenspraak in het gedrag komen.

A.8.2. Betreffende het eerste onderdeel stelt de Ministerraad dat er geen sprake is van een discriminatie tussen het openbaar ministerie en de verdachte. Beide categorieën zouden immers niet vergelijkbaar zijn, aangezien het openbaar ministerie in het kader van het algemeen belang ermee is belast misdrijven te vervolgen, terwijl de verdachte zijn persoonlijk belang verdedigt.

Daarnaast wijst de Ministerraad op het inquisitoriale karakter van het vooronderzoek. Dat beginsel zou impliceren dat niet voor elke handeling die het openbaar ministerie gelast, er een recht zou bestaan voor de verdachte om hierop te repliceren.

Voor zover als nodig wijst de Ministerraad erop dat artikel 48, lid 2, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie vreemd is aan de huidige procedure, aangezien de bestreden bepaling vreemd is aan het toepassingsgebied van het recht van de Europese Unie. Het Handvest is krachtens zijn artikel 51, lid 1, immers slechts van toepassing voor zover het gaat om handelingen van de instellingen, organen en instanties van de Unie of voor zover de lidstaten het recht van de Unie ten uitvoer brengen.

A.8.3. De verzoeker beklemtoont dat het recht van verdediging blijkens een vaste cassatierechtspraak van toepassing is op de ondervraging door de onderzoeksrechter. Tijdens die fase van het onderzoek dient blijkens de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens de wapengelijkheid tussen het openbaar ministerie en de verdachte te worden bewaakt. Die wapengelijkheid zou vereisen dat in de rechterlijke toets van de voorlopige hechtenis minstens de hoorplicht wordt gerespecteerd.

In verband met de hechtenis bedoeld in artikel 15*bis* van de wet van 20 juli 1990 merkt de verzoeker op dat er geen dwingende maatschappelijke noodzaak bestaat om het recht van verdediging uit te sluiten, nu er doorgaans geen noodzaak tot geheimhouding zal zijn.

A.8.4. De Ministerraad betoogt dat alle door de verzoeker aangehaalde rechtspraak betrekking heeft op de rechtspositie van de beklaagde voor de onderzoeksgerechten bij de beoordeling van de rechtmatigheid van de voorlopige hechtenis en zodoende niet ter zake doen in het kader van het huidige beroep tot vernietiging.

Bovendien zouden de verdachte en het openbaar ministerie niet vergelijkbaar zijn, aangezien de verdachte enkel zijn persoonlijk belang nastreeft, terwijl het openbaar ministerie het algemeen belang dient te behartigen.

A.9.1. In het tweede onderdeel voert de verzoeker aan dat de « verdachte » bedoeld in het bestreden artikel 15*bis* van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis ongelijk wordt behandeld ten opzichte van de « inverdenkinggestelde » bedoeld in artikel 16, § 2, tweede lid, van dezelfde wet. Krachtens die laatste bepaling moet de onderzoeksrechter de inverdenkinggestelde horen alvorens een aanhoudingsbevel te betekenen.

De verzoeker betoogt dat dit verschil in behandeling niet redelijk verantwoord is, aangezien voor beide categorieën van personen de persoonlijke vrijheid op het spel staat. Bovendien zou de verdachte *a fortiori* moeten worden gehoord, aangezien alleen hij een dag langer van zijn vrijheid kan worden beroofd.

A.9.2. Betreffende het tweede onderdeel stelt de Ministerraad dat de belangen die op het spel staan bij het uitreiken van een aanhoudingsbevel verschillen van de belangen die op het spel staan bij de eenmalige verlenging van de termijn van 24 uur in de zin van de bestreden bepaling. In het tweede geval ziet de betrokkene zijn aanhouding immers slechts met één dag verlengd, terwijl in het geval van een aanhoudingsbevel de betrokkene vijf dagen kan worden vastgehouden in een penitentiaire instelling, waarna hij voor de raadkamer wordt geleid met het oog op de verdere handhaving van zijn aanhouding. In die zin zouden de personen bedoeld in de bestreden bepaling evenmin vergelijkbaar zijn met de personen bedoeld in artikel 16, § 2, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis.

Zelfs indien beide categorieën vergelijkbaar zouden zijn, bestaat er volgens de Ministerraad een redelijke verantwoording voor het onderscheid tussen hen. De wetgever heeft immers ervoor gezorgd dat in alle gevallen het rechterlijke optreden binnen 24 uur gewaarborgd blijft, maar men moet daarnaast ook oog hebben voor de moeilijkheden waartoe de invoering van de bijstand van een advocaat, met name in complexe dossiers, kan leiden. De Ministerraad wijst erop dat de beslissing tot verlenging door de onderzoeksrechter met redenen omkleed dient te zijn, hetgeen hij enkel kan doen indien er zich bijzondere omstandigheden voordoen en indien er ernstige aanwijzingen van schuld aan een misdaad of wanbedrijf bestaan. De Ministerraad benadrukt evenwel dat de onderzoeksrechter in dit kader de verdachte niet dient te horen vooraleer hij het bevel tot verlenging uitvaardigt.

A.9.3. Volgens de verzoeker zijn de verdachte en de inverdenkinggestelde wel degelijk vergelijkbaar, aangezien ten aanzien van beide categorieën er « ernstige aanwijzingen van schuld » dienen te bestaan.

Daarnaast acht de verzoeker het niet noodzakelijk het verhoor door de onderzoeksrechter op te offeren voor de bijstand van een advocaat. Dit zou blijken uit de recente Franse wetgeving, waarin beide waarborgen samengaan.

A.9.4. De Ministerraad betoogt dat de belangen die op het spel staan bij een vrijheidsberoving als gevolg van het uitvaardigen van een aanhoudingsbevel niet van dezelfde aard zijn als de belangen die op het spel staan bij de eenmalige verlenging van de termijn van 24 uur.

A.10.1. In het derde onderdeel voert de verzoeker aan dat de « verdachte » bovendien wordt gediscrimineerd ten opzichte van de « inverdenkinggestelde », doordat die laatste steeds de waarborg van een grondig gerechtelijk onderzoek geniet. Daarentegen kan het bevel tot verlenging bedoeld in de bestreden bepaling worden uitgereikt in het kader van een mini-instructie, waarin de onderzoeksrechter beslist over een specifieke maatregel, zonder een eigenlijk gerechtelijk onderzoek op te starten (artikel 28*septies* van het Wetboek van strafvordering). Bijgevolg zou de onderzoeksrechter bij toepassing van de bestreden bepaling geen grondig overzicht hebben over de zaak; hij zou niet in staat zijn na te gaan of de hem voorgelegde informatie wel volledig en betrouwbaar is en hij zou daardoor in een slechte positie verkeren om de wenselijkheid en de noodzaak van de gevraagde maatregel te beoordelen, zodat de waarborgen voor de rechtsonderhorigen *de facto* dreigen te verwateren.

A.10.2. Betreffende het derde onderdeel stelt de Ministerraad dat de aangevoerde discriminatie feitelijke grondslag mist, aangezien het in de bestreden bepaling bedoelde bevel tot verlenging niet kan plaatsvinden in het kader van de zogenaamde mini-instructie. Een dergelijke procedure werd in de Senaat wel voorgesteld, maar werd uiteindelijk niet aangenomen.

Het bevel tot verlenging zou in elk geval procedureel niet verenigbaar zijn met de mini-instructie. De Ministerraad wijst daartoe op de uitsluiting, in het nieuwe artikel 15*bis*, zevende lid, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, van de mogelijkheid voor de procureur des Konings om in beroep te gaan tegen de weigering om een bevel tot verlenging van de termijn in de zin van de bestreden bepaling uit te reiken. Bovendien zou de tijd waarover de procureur des Konings nog zou beschikken om tijdig een onderzoek te gelasten, onvoldoende zijn indien de onderzoeksrechter vlak vóór het verstrijken van de termijn van 24 uur zou beslissen om geen bevel tot verlenging te verlenen.

In ondergeschikte orde betoogt de Ministerraad dat artikel 28*septies* van het Wetboek van strafvordering een ongrondwettige lacune bevat, die door de wetgever kan worden ingevuld. Het bestreden verschil in behandeling zou bijgevolg niet voortvloeien uit de bestreden bepaling.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen

B.1.1. Het beroep tot vernietiging is in de eerste plaats gericht tegen artikel 6 van de wet van 13 augustus 2011 « tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, om aan elkeen die wordt verhoord en aan elkeen wiens vrijheid wordt benomen rechten te verlenen, waaronder het recht om een advocaat te raadplegen en door hem te worden bijgestaan ». Die bepaling voegt in het nieuwe hoofdstuk II/1 (« Het bevel tot verlenging ») van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis een nieuw artikel 15*bis* in, dat bepaalt :

« De onderzoeksrechter, die handelt op vordering van de procureur des Konings of ambtshalve optreedt, kan een bevel verlenen tot verlenging van de in artikel 1, 1° of artikel 2 bedoelde termijnen.

De vrijheidsbeneming die het gevolg is van dat bevel mag in geen geval langer duren dan vierentwintig uur te rekenen vanaf de betekening van het bevel.

Het bevel is met redenen omkleed en kan slechts eenmaal verleend worden. Het vermeldt de gegevens die het ingaan van een nieuwe termijn verantwoorden, te weten :

- 1° de ernstige aanwijzingen van schuld aan een misdaad of een wanbedrijf;
- 2° de bijzondere omstandigheden van het voorliggende geval.

Het wordt aan de betrokkene betekend binnen een termijn van vierentwintig uren. Die termijn gaat in op het tijdstip dat wordt bepaald door artikel 1, 2° of 3°, of door artikel 2, 5°. Bij gebrek aan een regelmatige betekening binnen de termijn die de wet bepaalt, wordt de persoon vrijgelaten.

Het bevel tot verlenging wordt onmiddellijk meegedeeld aan de procureur des Konings. Er kan geen rechtsmiddel tegen worden ingesteld.

Tijdens de nieuwe periode van vierentwintig uur heeft de persoon het recht gedurende dertig minuten vertrouwelijk overleg te plegen met zijn advocaat ».

B.1.2. Daarnaast beoogt de verzoeker de vernietiging van de artikelen 2, 4, 5 en 9 van de wet van 13 augustus 2011, zij het slechts in zoverre daarin wordt verwezen naar het voormelde artikel 15*bis*.

B.2. De wet van 13 augustus 2011 heeft als doel de Belgische wetgeving in overeenstemming te brengen met de zogenaamde *Salduz*-rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Volgens die rechtspraak heeft eenieder die wordt ondervraagd door de politie, recht op bijstand van een advocaat vanaf het eerste verhoor en mag, indien dat recht wordt geschonden, een strafrechtelijke veroordeling niet worden gebaseerd op bekentenissen die de verdachte tijdens het eerste politieverhoor heeft afgelegd (EHRM, 27 november 2008, *Salduz t. Turkije*, § 55). Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft later verduidelijkt dat elk verhoor van een van zijn vrijheid beroofde verdachte zonder bijstand van een advocaat, wanneer die afwezigheid niet kan worden verantwoord door dwingende redenen, een schending uitmaakt van de artikelen 6.1 en 6.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, zelfs indien de verdachte tijdens dat verhoor van zijn zwijgrecht gebruik heeft gemaakt (EHRM, 24 september 2009, *Pishchalnikov t. Rusland*, § 81; EHRM, 13 oktober 2009, *Dayanan t. Turkije*, § 33). Het Hof heeft wel gepreciseerd dat een strafrechtelijke veroordeling in dat geval mogelijk blijft, indien die niet louter is gebaseerd op de in afwezigheid van de advocaat afgelegde bekentenissen, maar de schuld op grond van andere elementen is aangetoond (EHRM, 21 december 2010, *Hovanesian t. Bulgarije*). Tot slot verduidelijkte het Hof dat een voorafgaand vertrouwelijk overleg met de advocaat niet volstaat indien die laatste niet effectief tijdens het daarop volgende verhoor aanwezig is (EHRM, 14 oktober 2010, *Brusco t. Frankrijk*).

B.3.1. Daartoe voegt artikel 4 van de wet van 13 augustus 2011 een nieuw artikel *2bis* in de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis in. Die bepaling kent aan eenieder die van zijn vrijheid is beroofd, een recht toe op vertrouwelijk overleg met een advocaat, dat vooraf moet gaan aan het eerste verhoor. Indien de verdachte geen beroep doet op een zelf gekozen advocaat, dient een advocaat te worden aangesteld. De advocaat dient aanwezig te zijn binnen twee uur na de eerste contactname met de permanentiedienst georganiseerd door de balies. Het vertrouwelijke overleg mag maximaal 30 minuten duren. Afstand van dat recht kan enkel worden gedaan door een meerderjarige en na vertrouwelijk telefonisch contact met de permanentiedienst. Van de afstand wordt akte genomen in een door de verdachte gedateerd en ondertekend document.

Dezelfde bepaling kent, in paragraaf 2 ervan, de betrokkene het recht toe op bijstand door zijn advocaat tijdens de verhoren die op het voormelde vertrouwelijke overleg volgen. Die bijstand heeft uitsluitend als doel toezicht mogelijk te maken op de eerbiediging van het recht zichzelf niet te beschuldigen, op de wijze waarop de ondervraagde persoon tijdens het verhoor wordt behandeld, inzonderheid op het al dan niet kennelijk uitoefenen van ongeoorloofde druk of dwang, en op de kennisgeving van de rechten van verdediging aan de verdachte.

B.3.2. Krachtens artikel 2 van de wet van 13 augustus 2011, dat artikel *47bis* van het Wetboek van strafvordering wijzigt, dient tijdens het verhoor waarvan sprake in B.3.1, aan elke persoon die wordt verhoord aangaande misdrijven die hem ten laste kunnen worden gelegd, op beknopte wijze kennis te worden gegeven van de feiten waarover hij zal worden verhoord. Tevens dient hem te worden meegedeeld dat hij niet kan worden verplicht zichzelf te beschuldigen, dat hij na de bekendmaking van zijn identiteit de keuze heeft om een verklaring af te leggen, de gestelde vragen te beantwoorden of te zwijgen, en dat hij recht heeft op een vertrouwelijk overleg met een advocaat.

B.3.3. Artikel *15bis* van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, ingevoegd bij artikel 6 van de bestreden wet, maakt het mogelijk de in artikel 1, 1°, of de in artikel 2 van die wet van 20 juli 1990 bedoelde vrijheidsberoving met 24 uur te verlengen.

Die laatste artikelen bepalen :

« Artikel 1. Voor de aanhouding bij op heterdaad ontdekte misdaad of op heterdaad ontdekt wanbedrijf gelden de volgende regels :

1° de vrijheidsbeneming mag in geen geval langer duren dan vierentwintig uren;

2° de agenten van de openbare macht stellen de verdachte van wie zij de vlucht hebben verhinderd, onmiddellijk ter beschikking van de officier van gerechtelijke politie. De termijn van vierentwintig uren waarvan sprake is in het 1°, gaat in op het ogenblik dat de verdachte, ten gevolge van het optreden van de agent van de openbare macht, niet meer beschikt over de vrijheid van komen en gaan;

3° iedere particulier die iemand vasthoudt die bij een misdaad of wanbedrijf op heterdaad betrappt werd, geeft de feiten onverwijld aan bij een agent van de openbare macht. De termijn van vierentwintig uren waarvan sprake is in het 1°, gaat in op het ogenblik dat die aangifte wordt gedaan;

4° zodra de officier van gerechtelijke politie tot aanhouding is overgegaan, deelt hij dit onverwijld mee aan de procureur des Konings door middel van de snelste communicatiemiddelen. Hij voert de bevelen van deze magistraat uit, zowel wat de vrijheidsbeneming als wat de uit te voeren plichten betreft;

5° indien het misdrijf het voorwerp uitmaakt van een gerechtelijk onderzoek, wordt de in het 4° bedoelde mededeling gedaan aan de onderzoeksrechter;

6° van de aanhouding wordt proces-verbaal opgemaakt.

Dit proces-verbaal vermeldt :

a) het juiste uur van de effectieve vrijheidsbeneming, met nauwkeurige opgave van de omstandigheden waarin de vrijheidsbeneming tot stand gekomen is;

b) de mededelingen gedaan overeenkomstig het 4° en het 5°, met opgave van het juiste uur en van de beslissingen genomen door de magistraat.

Art. 2. Buiten het geval van op heterdaad ontdekte misdaad of op heterdaad ontdekt wanbedrijf, kan een persoon tegen wie ernstige aanwijzingen van schuld aan een misdaad of een wanbedrijf bestaan, slechts ter beschikking van de rechter worden gesteld, en voor een termijn die niet langer duurt dan vierentwintig uren, met inachtneming van de volgende regels :

1° de beslissing tot vrijheidsbeneming kan alleen worden genomen door de procureur des Konings;

2° indien deze persoon poogt te vluchten of poogt zich te onttrekken aan het toezicht van een agent van de openbare macht, mogen bewarende maatregelen worden getroffen in afwachting dat de procureur des Konings, onverwijld door de snelste communicatiemiddelen op de hoogte gebracht, een beslissing neemt;

3° van de beslissing tot aanhouding wordt onverwijld kennis gegeven aan de betrokkene. Deze kennisgeving bestaat in het mondeling mededelen van de beslissing in de taal van de rechtspleging;

4° er wordt een proces-verbaal opgemaakt. Dit proces-verbaal vermeldt :

a) de beslissing van de procureur des Konings, de door hem getroffen maatregelen en de wijze waarop deze zijn medegedeeld;

b) het juiste uur van de effectieve vrijheidsbeneming, met nauwkeurige opgave van de omstandigheden waarin de vrijheidsbeneming tot stand gekomen is;

c) het juiste uur van de kennisgeving aan de betrokkene van de beslissing tot aanhouding.

5° de aangehouden of vastgehouden persoon wordt in vrijheid gesteld zodra de maatregel niet langer noodzakelijk is. De vrijheidsbeneming mag in geen geval langer duren dan vierentwintig uren te rekenen van de kennisgeving van de beslissing of, ingeval er bewarende dwangmaatregelen zijn genomen, te rekenen van het ogenblik dat de persoon niet meer beschikt over de vrijheid van komen en gaan;

6° wanneer de zaak aanhangig is bij de onderzoeksrechter, oefent deze de bevoegdheden uit die dit artikel aan de procureur des Konings opdraagt ».

Het nieuwe artikel 15*bis* werd in de parlementaire voorbereiding voorgesteld als een noodzakelijk gevolg van de nieuwe procedurele waarborgen. Het zou niet altijd mogelijk zijn een bevel tot aanhouding te betekenen binnen een termijn van 24 uur, indien de procedures bedoeld in het nieuwe artikel 47*bis*, § 2, van het Wetboek van Strafvordering en in het nieuwe artikel 2*bis* van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis zouden worden nageleefd. De minister van Justitie zette hieromtrent het volgende uiteen :

« De arrestatietermijn van 24 uren is een korte termijn waarbinnen veel moet gebeuren. In de huidige situatie is het een termijn die al onder druk staat.

Niettemin staande de nieuwe rechten die op basis van het wetsontwerp binnen deze termijn ter uitvoering moeten worden gelegd, werd toch de fundamentele keuze gemaakt tot het behoud van de termijn van 24 uur, als zijnde een belangrijk principe voor de bescherming van de vrijheid van personen.

Nochtans was men ook niet blind voor het feit dat bij de invoering van de bijstand van de advocaat de termijn van 24 uur in sommige dossiers moeilijk houdbaar wordt. Dit zal bijvoorbeeld het geval zijn bij grote onderzoeken, waarbij verschillende personen zijn aangehouden, zeker wanneer dezen moeten bijgestaan worden door tolken.

Het wetsvoorstel bepaalt dat ingeval er ernstige aanwijzingen van schuld aan een misdaad of wanbedrijf zijn en ingeval er zich bijzondere omstandigheden voordoen, de onderzoeksrechter een met redenen omkleed bevel tot verlenging kan verlenen.

De vrijheidsbeneming als gevolg van dit bevel, kan niet langer duren dan 24 uur te rekenen van de betekening van het bevel, die moet gebeuren binnen de eerste termijn van 24 uren » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1279/005, pp. 10-11).

In de parlementaire voorbereiding wordt ook aangegeven dat de wetgever geen « systematische verlenging, noch [...] een automatische verlenging van 24 uren naar 48 uren » mogelijk heeft willen maken, maar heeft gekozen voor een punctuele verlenging van de arrestatietermijn, in de concrete gevallen waarin is aangetoond dat dit verantwoord is (*Parl. St.*, Senaat, 2010-2011, nr. 5-663/1, p. 29). Hij heeft in het bijzonder rekening willen houden met het risico van overschrijding van de termijn van 24 uur in de grote strafrechtelijke onderzoeken waarin aangehouden personen mogelijkwjs niet snel de mogelijkheid zouden hebben om overleg te plegen met een advocaat (*ibid.*, p. 28). Hij heeft ten slotte geoordeeld dat een verlenging van de termijn het mogelijk kon maken dat de onderzoeksrechter beter wordt geïnformeerd alvorens een voorlopige hechtenis te bevelen, hetgeen kan bijdragen tot de bescherming van de vrijheid van de betrokkenen (*ibid.*). Bovendien moet worden beklemtoond dat het bevel tot verlenging met redenen moet zijn omkleed en de elementen moet vermelden die het ingaan van een nieuwe termijn verantwoorden, namelijk de ernstige aanwijzingen van schuld aan een misdaad of een wanbedrijf en de bijzondere omstandigheden van het voorliggende geval. Zulks houdt in dat een dossier met alle noodzakelijke elementen wordt opgesteld teneinde de mogelijkheid te bieden aan de procureur des Konings om tot vorderingen over te gaan, en aan de onderzoeksrechter om zijn bevel met redenen te omkleden.

Ten aanzien van het belang van de verzoeker

B.4.1. Artikel 142 van de Grondwet en artikel 2, 2°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof vereisen dat iedere natuurlijke persoon die een beroep instelt, doet blijken van een belang om voor het Hof in rechte te treden. Het vereiste belang is slechts aanwezig bij diegenen die door de bestreden norm rechtstreeks en ongunstig in hun situatie zouden kunnen worden geraakt. Daaruit volgt dat de *actio popularis* niet toelaatbaar is.

B.4.2. De *habeas corpus* is in alle omstandigheden een dermate essentieel aspect van de vrijheid van de burger, dat iedere fysieke persoon die zich op het Belgische grondgebied bevindt er voortdurend belang bij heeft dat de regels betreffende de aanhouding en de terbeschikkingstelling van het strafgerecht de individuele vrijheid waarborgen. Er kan derhalve niet staande worden gehouden dat een wet betreffende de voorlopige hechtenis slechts die personen aanbelangt die het voorwerp uitmaken of hebben uitgemaakt van een strafrechtelijke procedure. Het is dan ook niet nodig de door de verzoeker aangevoerde elementen betreffende zijn bijzondere persoonlijke toestand te onderzoeken.

B.4.3. Het beroep is ontvankelijk.

Ten gronde

B.5. In zijn eerste middel voert de verzoeker aan dat artikel 15*bis* van de wet van 20 juli 1990, ingevoegd bij artikel 6 van de bestreden wet, een schending inhoudt van artikel 12 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 5 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat die bepaling het mogelijk maakt dat de duur van de effectieve vrijheidsbeneming tijdens welke nog geen bevel tot aanhouding wordt betekend, de 24 uur overschrijdt, zonder dat de verdachte tijdens de eerste periode van 24 uur door de onderzoeksrechter wordt ondervraagd.

B.6. Artikel 12, derde lid, van de Grondwet bepaalt :

« Behalve bij ontdekking op heterdaad kan niemand worden aangehouden dan krachtens een met redenen omkleed bevel van de rechter, dat moet worden betekend bij de aanhouding of uiterlijk binnen vierentwintig uren ».

Artikel 5 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« 1. Eenieder heeft recht op persoonlijke vrijheid en veiligheid. Niemand mag van zijn vrijheid worden beroofd, behalve in de navolgende gevallen en langs wettelijke weg :

a) indien hij op rechtmatige wijze wordt gevangen gehouden na veroordeling door een daartoe bevoegde rechter;

b) indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gevangen wordt gehouden, wegens weigering een overeenkomstig de wet door een rechter gegeven bevel op te volgen of teneinde de nakoming van een door de wet voorgeschreven verplichting te verzekeren;

c) indien hij op rechtmatige wijze is gearresteerd of gevangen gehouden ten einde voor de bevoegde rechterlijke instantie te worden geleid, wanneer redelijke termen aanwezig zijn om te vermoeden, dat hij een strafbaar feit heeft begaan of indien er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat het noodzakelijk is hem te beletten een strafbaar feit te begaan of te ontvluchten nadat hij dit heeft begaan;

d) in het geval van rechtmatige gevangenhouding van een minderjarige met het doel in te grijpen in zijn opvoeding of in het geval van zijn rechtmatige gevangenhouding, ten einde hem voor het bevoegde gezag te geleiden;

e) in het geval van rechtmatige gevangenhouding van personen die een besmettelijke ziekte zouden kunnen verspreiden, van geesteszieken, van verslaafden aan alcohol of verdovende middelen of van landlopers;

f) in het geval van rechtmatige arrestatie of gevangenhouding van personen ten einde hen te beletten op onrechtmatige wijze het land binnen te komen, of indien tegen hen een uitwijzings- of uitleveringsprocedure hangende is.

[...]

3. Eenieder die gearresteerd is of gevangen wordt gehouden, overeenkomstig lid 1 c) van dit artikel moet onmiddellijk voor een rechter worden geleid of voor een andere autoriteit die door de wet bevoegd verklaard is om rechterlijke macht uit te oefenen en heeft het recht binnen een redelijke termijn berecht te worden of hangende het proces in vrijheid te worden gesteld. De invrijheidstelling kan afhankelijk worden gesteld van een waarborg voor de verschijning van de betrokkene in rechte.

[...] ».

B.7. Gelet op het fundamentele belang van de *habeas corpus* dienen alle beperkingen op de individuele vrijheid restrictief te worden geïnterpreteerd en dient hun grondwettigheid met de grootste omzichtigheid te worden onderzocht.

B.8.1. Wanneer een verdragsbepaling die België bindt, een draagwijdte heeft die analoog is aan die van één van de grondwetsbepalingen waarvan de toetsing tot de bevoegdheid van het Hof behoort en waarvan de schending wordt aangevoerd, vormen de waarborgen vervat in die verdragsbepaling een onlosmakelijk geheel met de waarborgen die in de betrokken grondwetsbepalingen zijn opgenomen.

B.8.2. Vermits zowel artikel 12 van de Grondwet als artikel 5 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens het recht op individuele vrijheid waarborgen, dient het Hof, bij de toetsing aan de in het eerste middel aangehaalde grondwetsbepaling, rekening te houden met de voormelde verdragsbepaling.

B.8.3. De verwijzing naar het interne recht in artikel 5 van dat Verdrag, houdt in dat rekening wordt gehouden met de in artikel 12, derde lid, van de Grondwet besloten waarborgen.

B.9.1. Aan het vereiste van artikel 12, derde lid, van de Grondwet is voldaan indien bij de aanhouding een met redenen omkleed bevel van de rechter wordt betekend dat die aanhouding gelast of nog indien uiterlijk binnen 24 uur vanaf de aanhouding een met redenen omkleed bevel van de rechter wordt betekend dat die aanhouding bevestigt.

Het in artikel 15*bis* van de wet van 20 juli 1990 bedoelde bevel tot verlenging is een « met redenen omkleed bevel van de rechter », in de zin van artikel 12, derde lid, van de Grondwet. Dat bevel vermeldt immers de gegevens die het ingaan van een nieuwe en eenmalige termijn verantwoorden, inzonderheid de ernstige aanwijzingen van schuld aan een misdaad of een wanbedrijf en de bijzondere redenen van het voorliggende geval (zie in dat opzicht het advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State, *Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1279/002, p. 5).

B.9.2. Aan het vereiste van artikel 5.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens is voldaan indien de persoon die is aangehouden overeenkomstig artikel 5.1, c), van hetzelfde Verdrag, onmiddellijk voor een rechter wordt geleid. Die rechter dient de verdachte persoonlijk te verhoren (EHRM, 18 februari 1999, *Hood t. Verenigd Koninkrijk*, § 60; grote kamer, 29 maart 2010, *Medvedyev e.a. t. Frankrijk*, § 124) en dient zich zo spoedig mogelijk op grond van juridische criteria uit te spreken over het bestaan van de redenen die de aanhouding wettigen; indien die redenen ontbreken, moet hij de invrijheidstelling bevelen (EHRM, 25 maart 1999, *Nikolova t. Bulgarije*, § 49).

De uit de toepassing van artikel 15*bis* van de wet van 20 juli 1990 voortvloeiende termijn van maximaal 48 uur voldoet aan de voormelde vereiste van onmiddellijkheid (EHRM, 29 april 1999, *Aquilina t. Malta*, § 51; 15 december 2004, *Ikincisoy t. Turkije*, § 103;

6 oktober 2005, *H.Y. en Hü.Y. t. Turkije*, § 141; grote kamer, 3 oktober 2006, *McKay t. Verenigd Koninkrijk*, §§ 47-48).

B.9.3. Vóór het verstrijken van die termijn van 48 uur staat het in voorkomend geval aan de onderzoeksrechter, overeenkomstig artikel 16 van de wet van 20 juli 1990, een aanhoudingsbevel uit te vaardigen na de verdachte te hebben ondervraagd en gehoord.

B.9.4. Het uitgangspunt dat artikel 12, derde lid, van de Grondwet en artikel 5.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens een onlosmakelijk geheel vormen, impliceert niet dat voorafgaand aan het rechterlijk bevel, bedoeld in de eerstgenoemde bepaling, de aangehouden persoon door de rechter dient te worden gehoord, zoals vereist door de laatstgenoemde bepaling.

Bovendien vormt het feit dat de beslissing tot verlenging wordt genomen door een magistraat die onafhankelijk is van de vervolgende overheid, een waarborg voor de verdachte.

B.10. Het eerste middel is niet gegrond.

B.11. In zijn tweede middel voert de verzoeker aan dat het voormelde artikel 15*bis* een schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met artikel 48, lid 2, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en met de algemene beginselen van behoorlijke rechtspraak, waaronder het beginsel van het recht van verdediging en het beginsel *audi alteram partem*. Die bepalingen en beginselen zouden zijn geschonden doordat de verdachte niet wordt gehoord, terwijl het openbaar ministerie wel wordt gehoord, doordat de verdachte zou worden benadeeld ten opzichte van de « in verdenkinggestelde » in de zin van artikel 16, § 2, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, die wel door de onderzoeksrechter dient te worden gehoord, en doordat artikel 15*bis* kan worden toegepast in het kader van een zogenaamde mini-instructie.

B.12.1. De rechten van de verdediging en het recht op een eerlijk proces zijn fundamenteel in een rechtsstaat. Het beginsel van de wapengelijkheid tussen de vervolgende partij en de verdediging, alsook het contradictoire karakter van het proces, met inbegrip van de procedure, zijn fundamentele elementen van het recht op een eerlijk proces.

Een beperking van de voormelde beginselen kan evenwel worden verantwoord, niet alleen wanneer hogere belangen in het geding zijn die dienen te worden afgewogen tegen de rechten van de beklaagde (zie o.a. arrest nr. 105/2007 van 19 juli 2007, B.11), maar ook indien de beperking noodzakelijk is om de inachtneming van andere grondrechten te waarborgen.

B.12.2. Zoals in B.2 reeds is vermeld, beoogt de bestreden wet, teneinde tegemoet te komen aan de *Salduz*-rechtspraak, op een structurele wijze het recht op bijstand van een advocaat vanaf het eerste verhoor te waarborgen. Aangezien de wetgever zich realiseerde « dat bij de invoering van de bijstand van de advocaat de termijn van 24 uur in sommige dossiers moeilijk houdbaar wordt » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1279/005, p. 11), vermocht hij toe te staan dat die termijn in bijzondere omstandigheden, zonder dat de beklaagde daarover wordt gehoord, kan worden verlengd, teneinde het recht op bijstand van een advocaat vanaf het eerste verhoor in alle omstandigheden te waarborgen.

B.12.3. Rekening houdend met de strikt bepaalde toepassingsvoorwaarden van het bevel tot verlenging alsook met de korte en eenmalige termijn van de verlenging, na afloop waarvan de verdachte in voorkomend geval alsnog door de onderzoeksrechter wordt gehoord, heeft de wetgever niet op onevenredige wijze afbreuk gedaan aan de rechten van de betrokken personen.

Het eerste onderdeel van het tweede middel is niet gegrond.

B.13.1. De verdachte die het voorwerp is van een bevel tot verlenging, bedoeld in artikel 15*bis* van de wet van 20 juli 1990, bevindt zich in een andere situatie dan de in verdenkinggestelde die het voorwerp is van een gerechtelijk onderzoek en tegen wie een bevel tot aanhouding kan worden uitgevaardigd.

B.13.2. Het verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen dat voortvloeit uit de toepassing van verschillende procedureregels in verschillende omstandigheden, houdt op zich geen discriminatie in. Van discriminatie zou slechts sprake kunnen zijn indien het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van die

procedureregels, een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen met zich zou meebrengen.

B.13.3. Zoals in B.12.3 reeds werd vastgesteld, heeft de wetgever niet op onevenredige wijze afbreuk gedaan aan de rechten van de betrokken personen.

Het feit dat het bevel tot verlenging zou kunnen worden verleend in de loop van een procedure van mini-instructie, bedoeld in artikel 28^{septies} van het Wetboek van strafvordering, wijzigt die conclusie niet.

Het tweede en het derde onderdeel van het tweede middel zijn niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 22 december 2011.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Bossuyt